

Глисть шенник Незабудкин

А гарне ж яке наше місто сьогодні. Вулиці чистенькі, заметені, дощиком нічним вмиті. Будинки, як нова копійка, сяють на фасадах свіжою фарбою вздовж секретного маршруту. Конки та візники не їздять, лише прошмигне врядигоди випадковий перехожий, бо скрізь поліцейські урядники суворо питають документи. А все чого? Бо государ наш любий приїздили на прощу до Лаври. Літерним поїздом прибули зі столиці, з государинею та цесаревичем, великими княжнами та усім своїм почтом — генерал-ад'ютантами, камергерами, фрейлінами і ще цілою купою різного вельможного люду.

Народ наш радісно вітав осіб царствуючих. Та щоб ви знали — ніяк не можна допустити, щоби государя абихто зустрічав. А раптом якийсь бомбіст десь між мирних обивателів вскочить та справу свою чорну зробить? Не можна, ой не можна життям царствуючої особи ризикувати. Тому государя вітали вбрані у цивільне солдати та поліція, а попереду ще ряд із поліції, всі у білих парадних мундирах, вусаті, вогонь в очах, косий сажень у плечах! А як зустрічали государя, з якою любов'ю! Справжнє свято!

Але кому свято, а нашому відомству візит государя — то такий гвалт, що хоч службу кидай і тікай світ за очі. Набі-

галися напередодні — досі ніг під собою не чую. Добряче ми місто підмели — всіх люців непевних та підозрілих у адміністративному порядку за місто вислали — і есерів, і соціалістів-демократів разом із бундівцями, максималістів та анархістів-синдикалістів вкупі із сочувуючим. Підмели так Київ, що зразковим містом став. Ото б острів який в окияні купити, щоб з усієї імперії туди бунтівну наволоч звезти і нехай там собі мітингує та бомби рве, а в нас тут лад та спокій буде, як то і належить під благословляючим покровом дому Романових.

Ну, то вже не мій клопіт про таке патякати, то для державних мужів турбота, а я маю своє робити. Вже й потят госуларів відбув, здається, і дихнути можна з полегшенням. Хоч люблю я госуларя нашого всією душею, але скажу — добре, що хоч не часто вони навідуються до нас у Київ. Бо дуже вже заморився я від височайших гостей. І думав же відпочити, коли послали стежити за зібранням товариства Просвіти. Штабс-капітан Мельников і їх хотів вислати адміністративно, але папір гербовий у околотку скінчився, тому мене про всяк випадок послали приглянути за ними. Але то люди мирні, нічого поганого не замишляють і співають гарно, аж за душу бере. А потім сваряться між собою незрозуміло через що, але так завзято, як дві погані сусідки на межі. Тож яка від таких шкода? От сиджу собі на лавочці, чоботи зняв — ноги аж вогнем пашать. Відпочиваю, спів слухаю, що лине крізь відчинене вікно. Аж тут раптом підходить до мене філер Скоробагатько і каже, що мене штабс-капітан викликають у нагальній справі.

— А що за справа? — питаю.

— Та бозна, сказали покликати, — знизав плечима той. Прибув до околотку, заходжу в кабінет.

— Викликали, ваше благородь?

— Сідай, Ваню, — каже Мельников.

М'яко каже, але нічого доброго це не обіцяє, бо коли його благородь мене Ваньєю лагідно називає, значить якась справа важка знову намітилася.

Дивиться їх благородь на мене поглядом своїм котячим, яким вже не одній жінці серце розтопив, як сонце мед.

— Ось ти чув про останню постанову обер-прокурора Святійшого Синоду?

От дідько, за тією біганиною, за государевим візитом, висповідатися не встиг, а сьогодні ж був останній день, щоб довідку про проходження церковного таїнства покаяння начальству здати. Та й ні про яку нову постанову я не чув, але казати, що чогось не знаєш, начальству ніяк не можна. Хіба коли знаєш, що винен і тебе на цьому за руку схопили, тоді тільки «не могу знать» і «віноват» треба відповідати зі скорботним обличчям, щоб більшого лиха не накликає. А так треба вдавати, ніби все знаєш. Тому сміливо киваю головою.

— Як не чути, чув. Ось вчора був на сповіді у ієрея Волобуєва, він потім про ту постанову згадував. Але ви ж самі знаєте нашого батюшку. Йому б тільки попліткувати, а не про справи поговорити. А довідку про сповідь я вдома забув.

— То дурне, завтра, Ваню, довідку принесеш, — каже Мельников ласкаво і далі веде, — Ця постанова Святійшого Синоду про общественну мораль і протидію поширенню атеїзму та порнографії, — просвіщає мене їх благородь. — Навіть цілий департамент відповідний створили, щоб, як то кажуть, докорінно знищити твар, яка підгризає основи імперії, — каже їх благородь, а у самого голос ну просто медовий, наче у kota, який вже примітив, де шмат ковбаски поцупити.

Ніби про щось дуже приємне розповідає, тільки яка ж із того приємність, коли хтось підгризає основи любого отечества. Ет, дивлюся, щось тут нечисто. Про атеїзм я знаю, це ті ханатки, які у Господа нашого Ісуса Христа не вірують. А ось про цю, прости Господи, графію якусь не дуже розумію.

— Яка грахвія, ваше благородь? — перепитую не для того, щоб показати своє недоуміє, а щоб дати керівництву можливість засвідчити знання свої багаті й розуміння докорінне.

— Порнографія, Ваню, порнографія, запам'ятовуй це слово. Будемо боротися з нею, Ванюшо, жорстоко боротися, не жаліючи живота свого і вдень, і вночі боротися! — каже їх благородь і сам регоче, наче божевільний. Ну, тоді й мені можна трохи посміхнутися, скласти компанію. Бо як начальство сміється, не можна стояти серйозним.

— Наказали — значить будемо боротися, ваше благородіє. А що таке та пірнограхвія? — питаюся.

— Порнографія, Ваню, це величезна небезпека для незміцнілих душ та слабкого тіла людського.

— Опій чи що? Я ось чув, що це зілля у нас занаділися купці з Бухари продавати з-під поли на Сінному базарі, — намагаюся вгадати.

— Гірше, Ваню, гірше.

Довго водили мене їх благородь манівцями, аж поки не пояснили, що ця страшенна порнографія не що інше, як картинки фотографічні, на яких жінки зображені. І не просто зображені, а у чому мати народила, а то і ще гірше!

— Тю, так це раз плюнути, ваше благородь! — зрадів я. — Ми порнографію до нігтя за день! Бродячі продавці цигарок майже усі сороміцькими картинками приторговують. Я за півгодини їх зо два десятка приведу. А там Скоробагатько раз-другий у зуби їм дасть — враз розкажуть, де беруть ту похабщину і хто її друкує. Таку справу розкрутимо... А знали б ви, ваше благородь, що гімназисти другої городської гімназії у парку з проститутками виробляють на шкільних перервах, те навіть розказати бридко! Така, не при людях буде сказано, порнографія, що вже половину лавок поламали, жеребці.

Бачу, що якось засмутив я штабс-капітана. Насупився він, як миша на крону. І чого?

— Ось подивлюся на тебе, Ванька, — ніби в роботі гарно метикуєш, але коли починаєш розумувати — дубина дубиною. Ніякого розуміння, — аж зітхає їх благородь, вражений моїм невіглаством. — Якщо почнемо фривольними картинками займатися і гімназистів по парках ганяти, то нас кури засміють — ми ж охранные отделение, мати його, стовп самодержавія та опора імперії і тому займаємося важливими політичними справами, а не всякими дурницями. Для дріб'язку цього поліція існує. Розумієш?

Та не встигаю за вихилясами начальницької думки. Кудись Мельников веде, а куди — бозна, наче той руський герой Іван Сусанін польське військо. Іншого разу я б промовчав, а сьогодні дуже втомлений і тому запитав просто в лоба.

— То, ваше благородь, ми будемо політикою чи сороміцькими картинками займатися, бо я щось не добрав?

Мельников посміхається звисока.

— Дурень ти, Ванько, село репане. Думаєш, що порнографія то лише фривольні картинки? Ти ж подивися куди котиться наша сучасна література? У прірву мерзоти і гріховності падає, оспівує самогубства та адюльтери, отрує юні душі й не виховує нашу молодь у душі справжнього патріотизму та любові до нашого государя і любого отечества, штовхає у різні ересі, безбожжя та статеві збочення. От почитай хоча б Купріна, не кажучи вже про ересіарха Толстого та оту босоту Горького. Навіть у наших великих письменників, властителів дум так би мовити, класиків за життя, Стасова і Арцибашева не усі книги неокріпшим умам читати можна.

Ну я книжок не дуже читаю, часу немає на них. Бо я думаю, що все добре в міру, а коли багато читати, то жодної користі від того немає, а навпаки — одна шкода. От подивлюся на тих паничків-студентів... Папінька з мамінькою грошей на науку і книжки не шкодують, пилінки

з нього здувають, а те щеня невдячне в революціонери йде супроти государя нашого... Звичайно, є книжки корисні та потрібні. Я дві такі прочитав — Святе Письмо та Уложение законів Російської імперії о наказа́ніях адміністративних і уголовних. Оце книги так книги, їх кожному прочитати потрібно.

— То з книгами шкідливими боротися будемо? — наче намацую дно під ногами.

Посміхається їх благородь — значить вгадав я.

— Ну що, Ванько, ми ж люди свої, скажу як є. Книжечка тут у нас одна вийшла, в книгарню потрапила. Не те щоб вона і продавалася добре. Але, як на ту біду — потрапила до рук Пуришкевичу, голові Союзу Михайла-Архангела. А той гвалт зчинив та й із тією книжкою до обер-прокурора Святійшого Синоду — Победоносцева — хто дозволив? А він, щоб відкараскатися від того навіженого, одразу створив департамент по боротьбі з атеїзмом та порнографією на чолі із статс-секретарем Соколовським. А той дурень давай старатися... Скандал на усю імперію роздули, тому тираж миттю весь розлетівся, навіть вилучити з книгарень не встигли. Взагалі, книжечка ця вийшла випадково — цензор запив тоді і з п'яних очей підмахнув не читаючи. А він свояк мій, хоч непутьовий, але все одно родич. Треба допомогти, Ваню, знайти автора цього неподобства. Бо як буде автор, то його шмагатимуть, а не цензора. Як рідного тебе прошу, знайди того писаку. Ось цей непотріб. Мельников пальчиком якусь книженцію притиснув і посунув по столу. Що ж це за книга така? Узяв я її. «Сладострастное путешествие по прелестям Наденькі Таракановой» називається, в авторах значиться якийсь Жорж Незабудкін. Я почув потилицю.

— Та тут, ваше благородіє, наче і нескладно. Там же на книжці прізвище писаки зазначене.

Мельников сердито хмикнув.